

Farlig förenkling.

Religion och politik utifrån Sverigedemokraterna och Humanisterna

Referat från debatt mellan bokens författare, prästen Elisabeth Gerle, adjungerad professor i etik, särskilt mänskliga rättigheter, i Uppsala, och Humanisternas ordförande Christer Sturmark i ABF-huset 14 september 2010. Samtalsledare: Carl Tham.

När undertecknad anslöt till debatten (efter att ha lyssnat på en landsortsdebatt i en annan sal) konstaterades just att präster och kristna i Sverige var ”kryptohumanister”, dvs de delade Humanisternas uppfattning i det mesta dock utan att inse det själva. Svenska kyrkan var ”extremistisk” i förhållande till andra krykor i världen genom sin liberala hållning till homosexualitet, skilsmässa, abort och kvinnor och sin acceptans av samkönade äktenskap liksom sin frigjorda syn på vetenskap, t ex stamcells forskning. Det var knappast denna kyrka som var föremål för Humanisternas kritik utan i stället de många religiösa samfund, både kristna och muslimska, över hela världen där förtrycket av kvinnor och homosexuella fortsätter som det alltid har gjort – det var något som Christer Sturmark återkom till under debatten. Och han fick eldunderstöd av publiken, bl a av en ung kvinna med ursprung i ett muslimskt land som berättade om det förtryck hon själv utsatts för och om den befrielse som hon tyckte att Humanisterna erbjöd henne och hennes medsystrar. Hon anklagade Elisabeth Gerle för att inte förstå detta när hon ville försvara invandrares rätt till sin kultur även i Sverige i vilken religionen ofta spelar en stor roll. Det är våra anspråk på att alla som kommer hit ska vara precis som vi som jag tar avstånd från men naturligtvis går det en gräns vid t ex könsstympning och tvångsgifte av minderåriga, svarade Gerle.

Hon återkom till den förenklade och negativa beskrivning av religionen som Humanisterna ständigt upprepar och menade att man höll sig med ett föråldrat, förenklat och primitivt religionsbegrepp. Christer Sturmark kontrade med att begära exempel på vad hon faktiskt menade härmed, men Gerle svarade att man måste kunna föra ett mera allmänt, principiellt resonemang. Därmed var hon inte trovärdig, menade Sturmark.

Undersökningar visar att majoriteten av svenska folket är ateister, sade han, och på frågan om man skulle gå med i kyrkan idag som vuxen svarade endast 27-28 procent ja. Trots detta är Svenska kyrkan den enda sammanslutning där man begär att vederbörande själv ska tacka nej – i stället för att först fråga om man vill tacka ja till medlemskap som i alla andra sammanhang, framhöll han. Varpå Carl Tham insköt att de bägge debattanterna ändå tycktes vara överens om att Svenska kyrkan var prima.

Elisabeth Gerle återkom till den ensidigt negativa bild av religionen som hon tyckte Humanisterna stod för både i anföranden, bloggar och på hemsidan – men det finns ju en kristen vänster med en tolerant människosyn, argumenterade hon, men det medger aldrig Humanisterna. Varpå Christer Sturmark svarade att det var Humanisternas uppgift att verka för det sekulariserade samhället och mot religiös maktutövning av olika slag. Positiva beskrivningar av religion och kyrka fick man väl be sina biskopar om, sade han. Men Elisabeth Gerle menade att de övergrepp i religionens namn, som bägge förkastade, i själva verket var patriarkala övergrepp och inte kunde skyllas på religionen, varesig kristendomen eller islam. Hon ifrågasatte också de siffror för ateism som Sturmark presenterade – som man frågar får man svar, menade hon. Humanisterna kritiserade hon framför allt för deras ensidighet – men att slå ihop dem med Sverigedemokraterna i samma bok var ändå väl magstarkt, det var den fråga som debatten skulle utgå från men som kom bort bland allt annat under kvällen.

I sin bok menar Gerle att både Humanisterna och Sverigedemokraterna blir främlingsfientliga i sin kritik av islam och – för Sverigedemokraternas del – även av muslimska invandrare. I bokens genomgång av partiets program m m finner hon en klar åtskillnad mellan ”vi” och ”dom” och en grundmurad uppfattning om att folk är olika och olika mycket värda. När Sverigedemokraterna pläderar för ett Sverige med kristna traditioner och motionerar på kyrkomötet om att Svenska kyrkan skall vara ”nationell” så svär deras inställning mot allt vad sann kristen människosyn heter, dvs tron på alla människors lika värde – det är kontentan i hennes bok.

Christer Sturmark, för sin del, upprepade att Humanisterna inte är emot gudstro som sådan – det står var och en fritt att tro även om bevisbördan beträffande Guds existens vilar på de troende och inte på ateisterna – utan det är religiös maktutövning, intolerans och förföljelse man vänder sig emot. Och han underströk att han kände många utmärkta kristna människor, hedervärda personer som gjort viktiga insatser, främst bland dem Desmond Tutu, Sydafrikas ärkebiskop som ledde bekännelse- och försoningsdomstolen efter apartheids avskaffande. Men så fort man lämnade Kapstaden och kom ut på landsbygden träffade man på rent rasistiska församlingar, berättade han på basis av egna erfarenheter av Sydafrika.

Ett exempel som ventilerades rätt utförligt var om man som muslimsk man hade rätt att vägra ta en kvinna i hand – var det inte en form av tolerans som kunde leda vidare mot tolerans av grov diskriminering av kvinnor och homosexuella av multikulturella skäl? Men att inte ta en kvinna i hand bygger ju på en föreställning om kvinnors ”orenhet” – i stället för ”rasapartheid” alltså ”könsapartheid”, menade Sturmark. Och någon i publiken menade att hon aldrig varit med om en sådan bristande kommunikation i en debatt som kvällens.

I sin sammanfattning menade dock Carl Tham att man fått till stånd ett ärligt och intressant meningsutbyte där debattanterna påfallande ofta instämde med varandra – trots grundläggande meningsskiljaktigheter.

Kerstin Vinterhed